

คอลัมน์ “จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง”

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันพฤหัสบดีที่ 18 มีนาคม 2542

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยออกฟอร์ด

รังสรรค์ ทัศนะพรพันธุ์

วิวาทะว่าด้วยบทบาทและหน้าที่ของสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย (University Press) ในประเทศอังกฤษ ยืดเยื้อมากกว่าสามเดือนแล้ว ผมติดตามรายงานข่าวและจดหมายโต้ตอบเกี่ยวกับเรื่องนี้จากนิตยสาร *The Times Literary Supplement* ด้วยความสนใจยิ่ง

เรื่องของเรื่องมีอยู่ว่า สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด (Oxford University Press = OUP) ประกาศตัดทอน ‘บัญชีรายชื่อกวีนิพนธ์’ หรือ *Poetry List* โดยจะไม่จัดพิมพ์นิพนธ์ของกวีร่วมสมัยอีกต่อไป หนังสือพิมพ์ *The Times* ฉบับวันที่ 21 พฤศจิกายน 2541 รายงานว่าหนังสือกวีนิพนธ์ร่วมสมัยไม่ทำกำไร และสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ดต้องการแสวงหากำไรมากขึ้น รายงานข่าวดังกล่าวนี้ทำให้สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ดเป็นเป้าแห่งการวิพากษ์ และต้องรองรับจดหมายประท้วงจากทุกสารทิศ ทั้งจาก Royal Society of Literature, Arvon Foundation และจากอาจารย์ภายในมหาวิทยาลัยแห่งแรกในประเทศอังกฤษนั่นเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Oxford Professor of Poetry ทำหน้าที่สุดมีจดหมายเปิดผนึก ซึ่งลงนามนำโดย Hermione Lee แห่ง New College มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด ตีพิมพ์ในนิตยสาร *The Times Literary Supplement* (December 4, 1998)

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ดเริ่มพิมพ์หนังสือมาแต่ปี พ.ศ. 2128 (หลังจากกรุงศรีอยุธยาเสียกรุงครั้งแรกเพียง 16 ปี) แต่เพิ่งมีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งในปี พ.ศ. 2175 (หลังสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ถึง 98 ปี) ในช่วงเวลากว่า 360 ปีที่ผ่านมา สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ดเสี่ยงชื่อเสียงเกียรติคุณจนเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการระหว่างประเทศ จุดหักเหสำคัญเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2300 (ก่อนกรุงศรีอยุธยาแตกเป็นครั้งที่สอง 10 ปี) เมื่อมีการปฏิรูประบบการบริหารและการผลิต ซึ่งริเริ่มโดยวิลเลียม แบล็กสโตน (William Blackstone) นักกฎหมายผู้ยิ่งใหญ่ ในช่วงเวลากว่า 242 ปีที่ผ่านมา สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ดมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ความรู้และงานวิชาการในขอบเขตทั่วโลก โดยที่ในปัจจุบันมีเครือข่ายสาขาในภูมิภาคต่างๆ ทั้งในสหรัฐอเมริกา ละตินอเมริกา เอเชียใต้ เอเชียตะวันออก และออสเตรเลีย

นอกจากการผลิตหนังสือวิชาการที่มีคุณภาพสูงในสาขาวิชาต่างๆแล้ว สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดยังผลิตตำราตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา รวมถึงสอนหนังสือสอนภาษาอังกฤษ (English Language Teaching = ELT) อีกด้วย นักเรียนในโลกที่สามจำนวนไม่น้อยเรียนภาษาอังกฤษจากแบบเรียน ELT ของสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดนี้เอง

หนังสือที่สร้างชื่อเสียงแก่สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดมากที่สุดอาจเป็นหนังสืออ้างอิง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง *The Oxford English Dictionary* (เรียกย่อๆว่า OED) OED นับเป็นพจนานุกรมภาษาอังกฤษที่สมบูรณ์ที่สุด เริ่มจัดทำตั้งแต่ปี พ.ศ. 2422 โดยมีเจมส์ เมอร์เรย์ (James A.H. Murray) เป็นบรรณาธิการ และสำเร็จเสร็จสิ้นโดยมีงานฉลองเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2471 ซึ่ง ฯพณฯ สแตนลีย์ บอลด์วิน (Stanley Baldwin) นายกรัฐมนตรีมาร่วมงาน นอกจาก OED แล้ว สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดยังมีบทบาทในการจัดพิมพ์พจนานุกรมอื่นๆ ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาต่างประเทศ รวมถึงลดจนการจัดพิมพ์พจนานุกรมศัพท์วิชาการเฉพาะสาขาวิชา และสารานุกรมอีกด้วย

ในปัจจุบัน สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดใช้งบประมาณ 34 ล้านปอนด์สเตอร์ลิงในการส่งเสริมการแก้ไขเพิ่มเติม *The Oxford English Dictionary* ฉบับการตีพิมพ์ครั้งที่สาม (Third Edition) ซึ่งกำหนดจะตีพิมพ์ในปี พ.ศ. 2553

นอกจากหนังสืออ้างอิงและหนังสือวิชาการในสาขาต่างๆแล้ว สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดยังมีชื่อเสียงในการจัดพิมพ์หนังสือชุด (Series) หนังสือชุดที่มีชื่อเสียงได้แก่ *The Oxford Companion*, *The Oxford History*, *Past Masters*, *Oxford World's Classics* เป็นต้น

ในปัจจุบัน สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดมีรายได้จากการขายประมาณปีละ 280 ล้านปอนด์สเตอร์ลิง และสามารถส่งมอบกำไรให้แก่มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดปีละ 50 ล้านปอนด์สเตอร์ลิง เมื่อเปรียบเทียบกับสำนักพิมพ์อื่นๆในบรรณพิภพ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดเป็นเพียงสำนักพิมพ์ขนาดกลาง มีอาจเทียบเทียมนได้กับยักษ์ใหญ่อย่างเช่น Bertelsmann แห่งเยอรมนี ซึ่งเพิ่งซื้อ Random House (สหรัฐฯ) และ Springer (เยอรมนี)

ในโลกวิชาการ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดต้องแข่งขันกับสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยอื่นๆ ในอังกฤษ คู่แข่งที่สำคัญก็คือ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ (Cambridge University Press = CUP) ทั้ง OUP และ CUP มีได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลหรือจากแหล่งอื่นได้ แต่ประสบความสำเร็จในการประกอบธุรกิจ และมีบทบาทในการหารายได้จากกการส่งออก สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยทั้งสองนี้ได้จำกัดการพิมพ์หนังสือเฉพาะสาขา หากแต่จัดพิมพ์หนังสือ

หลากหลายสาขา ความข้อนี้ถือว่าแตกต่างจากสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยอเมริกันบางสำนัก ดังเช่น สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเยล (Yale University Press) ซึ่งเน้นการจัดพิมพ์หนังสือประวัติศาสตร์ ศิลปะ (Art History) และสำนักพิมพ์ เอ็ม.ไอ.ที. (The M.I.T. Press) ซึ่งเน้นการจัดพิมพ์หนังสือ วิทยาศาสตร์

ด้วยเหตุที่สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดเติบโตใหญ่เป็น 'บรรษัทระหว่าง ประเทศ' จึงต้องเผชิญกับการแข่งขันจากบรรษัทระหว่างประเทศด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็น Bertelmann, Pearson Education (ซึ่งควบ Prentice Hall เข้ากับ Addison Wesley Longman), Thomson Corporation และ McGraw – Hill

แม้สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยอื่นจะมีคู่แข่งของ OUP ในการผลิตพจนานุกรม แต่ OUP ก็ต้องสู้กับ HarperCollins อันเป็นบริษัทลูกของ News International อาณาจักรธุรกิจ ของนายรูเบิร์ต เมอร์ด็อก (Rupert Murdoch)

ในด้านการจัดพิมพ์วรรณกรรมคลาสสิก OUP ต้องแข่งกับสำนักพิมพ์ Penguin ซึ่งในปัจจุบันเป็นบริษัทลูกของ Pearson PLC มีหน้าซำยังมีตัวสอดแทรกดังเช่น Wordsworth Editions Ltd. ซึ่งพิมพ์ Wordsworth Classics โดยขายตัดราคาทั้ง Penguin Classics และ Oxford World's Classics

ในด้านการจัดพิมพ์หนังสือวิทยาศาสตร์และกฎหมาย คู่แข่งสำคัญของ OUP คือ Reed Elsevier และ International Thomson Publishing ในขณะที่ Harcourt General เป็นคู่แข่ง สำคัญในการผลิตหนังสือในสาขาแพทยศาสตร์

ผู้บริหารสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดตัดสินใจเลิกจัดพิมพ์กวีนิพนธ์ ร่วมสมัย เนื่องจากไม่ทำกำไร และต้องการทุ่มทรัพยากรในการผลิตหนังสือวิชาการเป็นด้านหลัก โดยอ้างว่า การส่งเสริมกวีนิพนธ์ร่วมสมัยควรเป็นนโยบายระดับชาติ สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย ดังเช่น OUP หากควรแบกรับภาระนี้ไม่ องค์กรที่ควรทำหน้าที่ส่งเสริมการผลิตกวีนิพนธ์ร่วมสมัย ก็คือ Arts Council

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดเริ่มจัดทำ 'บัญชีรายชื่อกวีนิพนธ์' (Poetry List) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2461 หนังสือกวีนิพนธ์ที่พิมพ์โดย OUP เป็นที่ยอมรับในบรรณพิภพดุจดียว กับหนังสือชุด Oxford World's Classics และเข้าสู่ยุคทองในทศวรรษ 2500 และทศวรรษ 2510 ในยุคสมัยที่จอห์น เบลล์ (John Bell) และจอห์น สตอลเวอร์รี่ (Jon Stallworthy) เป็นบรรณาธิการ

กวีร่วมสมัยมีปัญหาในการจัดพิมพ์ผลงานของตนเป็นอันมาก เพราะหา สำนักพิมพ์ได้ยาก เมื่อ OUP มีนโยบายจัดพิมพ์หนังสือกวีนิพนธ์ ย่อมมีส่วนเกื้อกูลกวีร่วมสมัย อย่างยิ่ง หากกวีร่วมสมัยคนใดมีผลงานเป็นที่ยอมรับในวงวรรณกรรม จนถูกบรรจุไว้ใน Poetry List ก็เบาใจได้ว่า OUP จะพิจารณาจัดพิมพ์ผลงานของตน กวีร่วมสมัยหลายต่อหลายคนถือตัว

ขึ้นมาซึ่งเสี่ยงระดับชาติจากการเสริมส่งของ OUP ดังกล่าวนี้นโยบายการเลิกพิมพ์กวีนิพนธ์ร่วมสมัยจึงมีผลกระทบต่อวงวรรณกรรมอย่างยิ่ง

OUP ถูกโจมตีว่า เห็นแก่กำไรมากเกินไป เพราะแม้ในขณะที่ OUP ยังตีพิมพ์หนังสือกวีนิพนธ์ร่วมสมัย ก็ยังมีกำไรก้อนโต จนสามารถส่งมอบให้มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดถึงปีละ 50 ล้านปอนด์สเตอร์ลิง ข้อโจมตีที่รุนแรงที่สุดก็คือ การตัดทอน 'บัญชีรายชื่อกวีนิพนธ์' และการเลิกพิมพ์หนังสือกวีนิพนธ์ร่วมสมัยครั้งนี้เป็น 'อาชญากรรมทางวัฒนธรรม' (Cultural Crime)

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเป็นองค์กรที่ผลิตและจำหน่าย 'สินค้าวัฒนธรรม' (Cultural Product) สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยจึงเป็นหน่วยผลิตของทุนวัฒนธรรม (Cultural Capital) การที่สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเติบโตใหญ่เป็นบรรษัทระหว่างประเทศได้เช่นนี้ย่อมสะท้อนให้เห็นการเติบโตของทุนวัฒนธรรมโดยมีพักต้องสงสัย พลังที่ผลักดันให้ธุรกิจสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเติบโตจึงเป็นพลังชุดเดียวกับที่ผลักดันให้ระบบทุนนิยมเติบโต อันได้แก่ พลังในการแสวงหากำไรนั่นเอง ในสภาพแวดล้อมของระบบทุนนิยม สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยยากที่จะอยู่รอดและเติบโตใหญ่ได้หากปราศจากพลังในการแสวงหากำไร ด้วยเหตุดังนี้ จึงมิใช่เรื่องน่าประหลาดใจที่สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดตัดทอน 'บัญชีรายชื่อกวีนิพนธ์' และเลิกพิมพ์กวีนิพนธ์ร่วมสมัย